

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

ZBORNİK
ZNANSTVENIH
RAZPRAV

2020

LETNIK LXXX

Zbornik znanstvenih razprav
LXXX. letnik, 2020

Izdala / Published by

Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani,
za Založbo Pravne fakultete v Ljubljani Irena Kordež, direktorica

Zbornik je izšel s finančno pomočjo Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS.
The publication is financially supported by Slovenian Research Agency.

Uredniški odbor / Editorial Board

Maruša Tekavčič Veber, univ. dipl. prav., sekretarka
dr. Bojan Bugarič, dr. Aleš Galič, dr. Katja Škrubej, dr. Luka Tičkar

Mednarodni uredniški svet / International Editorial Council

dr. Janko Ferik (Univerza v Celovcu, Deželno sodišče v Celovcu), dr. Katja Franko Aas (Pravna fakulteta Univerze v Oslu), dr. Velinka Grozdanič (Pravna fakulteta Univerze na Reki), dr. Tatjana Josipović (Pravna fakulteta Univerze v Zagrebu), dr. Claudia Rudolf (Inštitut za pravo Evropske unije, mednarodno pravo in primerjalno pravo, Pravna fakulteta Univerze na Dunaju), dr. dres. h. c. Joseph Straus (Inštitut Maxa Plancka za inovacije in konkurenco)

Odgovorni urednik / Editor-in-Chief

dr. Primož Gorkič

Članki so recenzirani. *Articles are peer-reviewed.*

Oblikovanje naslovnice / Cover design

Ranko Novak

Jezikovni pregled in grafična priprava / Proofreading and layout

Dean Zagorac

Tisk / Printed by

Litteralis, d.o.o.

Cena zvezka skupaj z DDV / Price (VAT incl.)

41,30 EUR

Prvi natis / First press run

200 izvodov, Ljubljana 2020

Naročila / Orders

telefon: 01 42 03 113, faks: 01 42 03 115, www.pf.uni-lj.si

UDK34(497.4)(05)

Zbornik znanstvenih razprav

ISSN 1854-3839

ISSN (spletna izdaja / on-line edition): 2464-0077

Spletni strani / Web pages

<http://zbornik.pf.uni-lj.si>

<http://journal.pf.uni-lj.si>

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Brez predelav 4.0 Mednarodna.

Content on this publication is licensed under a Creative Commons Attribution-NonDerivatives 4.0 International licence.

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>)

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

ZBORNİK
ZNANSTVENIH
RAZPRAV

2020

LETNIK LXXX

*Rožle Prezelj**

Zaračunavanje nadomestil za vzgojo mladih amaterskih športnikov (vrednotni vidik pravnih pravil)

1. Uvod

Šport je za posameznika ali skupine posameznikov v sodobni družbi pomembna prostočasna dejavnost. Za širšo družbo pa šport pomeni pozitivne vrednote, kot so solidarnost, socializacija, *fair play*, poštenost, tekmovalnost, izobraževanje, zdravje itd.

V vsaki družbi, tudi v okviru športa, prihaja do družbeno odklonskih pojavov. V športu so to nameščanje in prirejanje športnih rezultatov, uporaba prepovedanih snovi in metod v športu, korupcija in klientelizem, huliganstvo oziroma navijaško nasilje, različne oblike diskriminacije in nasilja, kot so verbalno, fizično in spolno itd. Zaradi takih pojavov se šport v javnosti pojavlja v povsem drugi, negativni luči. Prav taka dejanja so povod državi, da z lastnimi pravili posega na področja športa kot prostočasne telesne aktivnosti ljudi in s tem omejuje pravotvornost športnim organizacijam oziroma njihovo avtonomijo.

Prav družbeno prepoznavanje pozitivnih vrednot,¹ ki jih pomenita šport in njegova interdisciplinarnost, povečuje njegov pomen za moderno družbo.² Zato ne čudi dejstvo,

* *Rožle Prezelj, univerzitetni diplomirani pravnik, Varuh športnikovih pravic, rozle.prezelj@gmail.com.*

¹ Gardiner jih imenuje »korintske vrednote« in zapiše: »Korintske vrednote, kot sta *fair play* in uživanje v sodelovanju, so še vedno pomembne vrednote v sodobnem športu, vendar so v velikem delu omejene na športno rekreacijo in amaterski šport. Stvarnost v komercialnem športu pa je, da ima sodelovanje tudi druge motive, še zlasti na področju vrhunškega športa je narava športa precej bolj kompleksna. Grayson jasno podpira argument, da modernim športnim organizacijam ni mogoče zaupati, da bi vzdrževale korintske vrednote (bolje rečeno bile skrbnice etičnih stališč) in da so zato potrebna pravna pravila.« Gardiner, *Sports Law* (2006), str. 34.

² »Šport ima lahko neposredno vlogo v družbi tako, da ponuja različne oblike prostočasnih aktivnosti, krepi fizično pripravljenost in pospešuje socialno integracijo ter zdravje. Ekonomski pomen športa pa pripomore k povečani potrošnji, prihodkih, zaposlovanju ter lokalnem, regionalnem

da zaradi tega vpliva obstajata potreba in interes, da na področje športa posegajo različna pravila, ki izvirajo iz pravnih pravil različnih pravnih sistemov, ki ščitijo različne družbene vrednote.

Povečevanje mobilnosti ljudi in komercializacije športa v sodobni družbi posledično vpliva tudi na migracijo športnikov in njihovo iskanje boljših razmer za osebni napredek in boljši zaslužek. V okviru športa lahko identificiramo dve vrsti migracije športnikov. Prva je prestop športnikov med klubi v okviru tekmovalnega sistema iste športne panoge, kot so predvsem lige ali druga klubska tekmovanja. Druga pa prestop športnikov med državami, ko imajo ti na podlagi državljanstva pravico zastopati eno ali več držav. Slednje se v športu z angleško besedno zvezo imenuje *transfer of allegiance*.³ Obema vrstama prestopov je skupno to, da njihovo urejanje spada na področje avtonomnih pravil športnih organizacij pod tako imenovana registracijska pravila, ki so del pravil tekmovalnega sistema in ki športniku dajejo upravičenje⁴ nastopanja za posamezen klub ali državo. Vpliv teh pravil pa učinkuje na posameznika tudi zunaj športa v povsem vsakdanjem življenju oziroma pri drugih življenjskih dejavnostih posameznika. Tako poleg izvornih pravil športnih organizacij na to področje posegajo oziroma urejajo področje nadomestil za vzgojo nekatere države s svojimi pravili, ki so vsebovana v tako imenovanih zakonih o športu.⁵ Prav tako pa je zaračunavanje plačil ob prestopih športnikov in posledično omejevanje športnikov v okviru jurisdikcije Evropske unije obravnavalo tudi Sodišče Evropske unije. To je pri odločanju v zadevah *Bosman*⁶ in *Oliver Bernard*⁷ postavilo temelj pravnim pravilom, ki urejajo področje prestopov v Evropski uniji.⁸

V nadaljevanju se bom osredotočil na prestop mladih amaterskih športnikov in problem ter dileme zaračunavanja nadomestil za prestop mladih amaterskih športnikov v Republiki Sloveniji.

in državnem gospodarskem razvoju.« Svoboda, Vouri, Fentem, Patriksson, Andreff, Weber, *The Significance of Sport For Society* (1995), str. 214.

³ Na primer *World Athletics* (nekdanja *International Association of Athletics Federations*) v IAAF, IAAF regulations on eligibility to represent a member in national representative competitions, URL: <https://timesofsandiego.com/wp-content/uploads/2019/10/IAAF-ALLISON.pdf>.

⁴ Za več glej Pavčnik, ARGUMENTI V PRAVU (2013), str. 100 in nasl.

⁵ Na primer slovenski Zakon o športu (ZŠpo, Uradni list RS, št. 22/98, 97/01, 15/03 in 29/17); srbski *Zakon o sportu* (Službeni glasnik RS, št. 10/16).

⁶ Sodba Sodišča z dne 15. decembra 1995, *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL v Jean-Marc Bosman Case*, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463.

⁷ Sodba Sodišča z dne 16. marca 2010, *Olympique Lyonnais v Olivier Bernard and Newcastle United FC*, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143.

⁸ Parrish govori o nastanku evropskega športnega prava, ki ni nastal s primarno ali sekundarno zakonodajo, ampak prek judikatov Sodišča Evropske unije. Parrish, *SPORT LAW AND POLICY IN THE EUROPEAN UNION* (2003), str. 2 in 27.

1.1. Predstavitev predmeta raziskovanja

V slovenski javnosti se pogosto omenja problem zaračunavanja visokih denarnih nadomestil za vzgojo mladim amaterskim športnikom, ko želijo ti prestopiti iz enega športnega društva v drugo.⁹ Podlago za zaračunavanje nadomestil klubi črpajo iz registracijskih pravil nacionalne panožne športne zveze.¹⁰ Ta spadajo v tako imenovani krog avtonomnih pravil športnih organizacij oziroma pravil tekmovalnega sistema.¹¹ Čeprav v osnovi zahtevke za povračilo vložka v vzgojo in razvoj posameznika ni sporen, se v praksi odpira več dilem in pravnih problemov.

V ožjem smislu se poudarjajo vprašanje legitimnosti zahtevka, izraz volje posameznega športnika oziroma njegovega zakonitega zastopnika, skladnost z opredeljenim javnim interesom, pravom države in pravom Evropske unije. Pomembno vprašanje je tudi, ali bi moral biti športnik izrecno seznanjen z obveznostjo plačila nadomestila, ko se registrira za klub pri nacionalni panožni športni zvezi. Iz praktičnega vidika pa se postavljata vprašanja, kako se ugotavlja višina vložka kluba in način določanja višine denarnega nadomestila. Kot bomo videli v nadaljevanju, registracijska pravila določajo nadomestilo zelo splošno in abstraktno, zato nadomestilo ne odseva dejanskega vložka kluba v športnika in v praksi ima pogosto zgolj sankcijski namen,¹² da se športnika odvrne, da bi klub zapustil. Zato je športnik postavljen v odvisno razmerje do kluba. To pa pomeni, da športnik ne more svobodno odločati o svojem športnem razvoju in športni poti oziroma so posledično omejevale njegove temeljne človekove pravice.

Širši pogled na problem zaračunavanja nadomestil pomeni, da dejansko stanje, ki nastane kot posledica registracijskih pravil športnih organizacij, ne učinkuje zgolj na udejstvovanje posameznika v okviru dejavnosti športnih organizacij, ampak so posledice širše in vplivajo na položaj posameznika tudi zunaj športa. V primeru nadomestil bi lahko rekli, da ima za športnika vpliv na različne sfere življenja, položaj in udejstvovanje v širši družbi.

⁹ Aktualni Zakon o športu (ZŠpo-1, Uradni list RS, št. 29/17, 21/18 in 82/20) je v prvem odstavku 34. člena (prost prestop v drugo športno organizacijo) uzakonil omejitev zaračunavanja nadomestil s pravili športnih organizacij oziroma prost prestop med športnimi organizacijami: »(1) Športnik lahko prestopi iz športne organizacije v drugo športno organizacijo. (2) Športna organizacija lahko od športnika, starejšega od 15 let, zahteva plačilo nadomestila za prestop, če ima z njim sklenjeno pisno pogodbo, v kateri je to določeno in na podlagi katere prejema plačilo v višini najmanj bruto minimalne plače v Republiki Sloveniji. (3) Ne glede na prejšnji odstavek športna organizacija ne sme zahtevati plačila nadomestila, če so dejanski stroški, ki jih krije športnik za pripravo in tekmovanja, v uradnih tekmovalnih sistemih višji od plačila iz prejšnjega odstavka«.

¹⁰ Člen 40 ZŠpo-1.

¹¹ Chappelet, *AUTONOMY OF SPORT IN EUROPE* (2010), str. 42.

¹² Glej Pavliha, Polajnar Pavčnik, Ilešič Čokl, Koritnik, *IZZIVI PRAVA V ŽIVLJENJSKI RESNIČNOSTI: LIBER AMICORUM* MARKO ILEŠIČ (2017), str. 83–91.

1.2. Praktičen prikaz problema razprave

Kot varuh pravic športnikov, ko je ta še deloval v okviru Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez in pred sprejemom Zakona o športu (ZŠpo-1), sem obravnaval primer, ko je športni klub uveljavljal zahtevek za plačilo nadomestila za večje število mladih športnikov, katerih večina še ni dopolnila niti starosti deset let. Primer je še toliko bolj bizaren ob dejstvu, da športniki niso prestopali v drug klub zaradi želje po menjavi kluba, ampak zato, ker je klub prenehal organizirati športno vadbo v njihovem kraju. Da bi otroci lahko nadaljevali športno aktivnost, je bil v njihovem kraju ustanovljen nov klub. Ker je šlo za manjše lokalno okolje, so se športniki želeli registrirati v nov klub, da bi športno aktivnost lahko nadaljevali v domačem okolju. Pri tem pa je prišlo do težave, ker je stari klub brezpogojno vztrajal pri plačilu nadomestila za vzgojo. Primer je še toliko bolj zanimiv, ker je tudi nacionalna panožna športna zveza kljub moralni spornosti zahtevka za plačilo nadomestila vztrajala pri plačilu nadomestila in alibi za odločitev utemeljevala v registracijskih pravilih zveze.

Vprašanje nadomestila za vzgojo nastane, kadar športnik menja športno organizacijo kot posledico različnih okoliščin, na primer spremembe kraja bivanja zaradi šolanja ali drugih življenjskih okoliščin (ločitev staršev, preselitev zaradi nove zaposlitve staršev), želje po ustrežnejšem športnem okolju, v katerem bo dobil več športnih priložnosti oziroma več igral, se bolj socialno vklopili v skupino ali pa je program novega kluba bolj strokoven in bo zato lahko rezultatsko rasel ter se dolgoročno razvil v vrhunškega športnika. Ob nastanku teh situacij se športniki večinoma soočijo z določbami registracijskih pravil, ki nalagajo plačilo nadomestila za vzgojo športnika, če želi ta dobiti izpisnico iz nekdanjega kluba. Ta pa je podlaga za registracijo za nov klub. Čeprav so športniki ob registraciji z izpolnitvijo registracijskega obrazca za športno organizacijo *de jure* sprejeli registracijska pravila, pa s temi pravili *de facto* niso bili nikoli dejansko seznanjeni.

Problem je še toliko večji, ker se je športnike pred sprejemom ZŠpo-1 registriralo zelo zgodaj. Po prej veljavnem Zakonu o športu (ZŠpo) je bilo možno registrirati športnika pravzaprav pri katerikoli starosti. Tako so športniki *de jure* sprejeli registracijska pravila, ko ti na primer še niso dopolnili niti starosti deset let. Posledica registracije in sprejema pravil pa je nastala nekaj let pozneje, ko je na primer športnik ob prehodu v srednjo šolo želel nadaljevati športno pot v klubu, kjer nadaljuje šolanje. Če v tem primeru športnik ni dobil izpisnice brez pogojevanja plačila nadomestila, mu ni preostalo drugega, kot da plačajo denarno nadomestilo starši ali pa se preneha ukvarjati s športom oziroma zamenja športno panogo.

Problem nadomestil in s tem tudi vprašanje legitimnosti registracijskih pravil je še toliko bolj aktualen, če poudarimo, da je športnik ves čas plačeval letno članarino za članstvo v klubu, mesečne vadbine za udeležbo na treningih in druge stroške, vezane na treninge in tekmovanja, kot so na primer športna oprema, prevozi na tekmovanja, priprave itd. Ob dejstvu, da športna društva izvajajo javne programe športa na javnih

športnih površinah, hkrati pa se ti programi v nižjih starostnih kategorijah v večini financirajo iz javnih sredstev.

1.3. Opredelitev razširjenosti problema v Republiki Sloveniji

V Sloveniji ima večina nacionalnih panožnih športnih zvez v svojih pravilih, tako imenovanih registracijskih pravilnikih, pavšalno opredeljeno višino nadomestila, če želi športnik prestopiti iz športnega kluba v drug športni klub v okviru iste športne panoge. Problem je številčnejši v kolektivnih športnih panogah (odbojka, roket, košarka, nogomet) kot pa v individualnih. Predvsem je to povezano z naravo športa, ker potrebujejo kolektivni športi več športnikov, da lahko ekipa nastopa v tekmovalnem sistemu, hkrati pa je v ekipnih športih več finančnih sredstev in s tem posledično tudi večji interes za uspešnost ekipe. Hkrati je pri teh športih tudi manjša povezanost športnika s klubom in trenerjem, kot je to značilno za individualne športe.

Pri prestopih znotraj Republike Slovenije urejajo slovenske športne organizacije nadomestila drugače kot pri mednarodnih prestopih oziroma razlikujejo domače prestopne od mednarodnih.¹³ Razlog za drugačno urejanje mednarodnih prestopov nacionalnih panožnih športnih zvez je v dejstvu, da je avtonomija zvez v odnosu do mednarodnih tekmovalnih sistemov, kot so na primer lige, manjša. Zaradi enovitosti tekmovalnega sistema so te dolžne prevzeti pravila mednarodnih športnih organizacij v okviru njihovega tekmovalnega sistema. V bolj razvitih in urejenih športih, kot je predvsem nogomet, pa mednarodna zvez določa tudi osnovne smernice prestopov na nacionalni ravni, ki ima zaradi piramidne urejenosti športa posledično vpliv tudi na mednarodno raven.

V slovenskem primeru je treba poudariti, da se v registracijskih pravilih, ki veljajo za domače prestopne, kaže tudi zapuščina organiziranja športa in društvene organiziranosti v nekdanji državi.

Na težavo in razširjenost zaračunavanja nadomestil za vzgojo mladih amaterskih športnikov je v svojih letnih poročilih večkrat opozoril Varuh človekovih pravic.¹⁴ Statistično je problem prvič razviden iz letnega poročila Varuha športnikovih pravic, ki razkriva, da je bilo primerov, povezanih s problemom pogojevanja prestopa s plačilom nadomestila, v letu 2018 kar 14 od skupno 42 oziroma se jih je kar 33 odstotkov nanašalo na 34. člen ZŠpo-1.¹⁵ Ta vpeljuje v slovenski šport načelo prostega prestopa za športnike, ko ti želijo menjati športno organizacijo, oziroma omejuje avtonomijo športnih organizacij oziroma njihovih pravil, ki ustvarjajo podlago klubom, da ti zaračunavajo nadomestila za vzgojo.

¹³ Avtonomija športnih organizacij v Sloveniji je večja za prestopne v okviru tekmovalnega sistema, ki velja v Republiki Sloveniji.

¹⁴ Varuh človekovih pravic RS, Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017 (2018).

¹⁵ ZŠpo-1.

Varuh športnikovih pravic je podal tudi tri pobude, ki so se nanašale na izvajanje 34. člena.¹⁶

2. Teoretična podlaga raziskave

Šport kot oblika organizirane telesne aktivnosti v družbi uteleša različne družbene vrednote.¹⁷ Pomembnejše vrednote¹⁸ zaradi družbene pomembnosti prehajajo v različne norme, te pa s pravotvornostjo družbe¹⁹ prehajajo v pravna pravila.²⁰

Zaradi pestrosti življenja in povezovanja ljudi v organizirane družbene skupine, ki so lahko zelo preproste ali pa kompleksne,²¹ kot je država ali naddržavne tvorbe (na primer Evropska unija), si za lasten obstoj postavljajo različna pravila. S temi pravili skupine opredeljujejo lastno strukturo, odnose v skupini in zunanjo identifikacijo skupine z različnimi vrstami pravil.²² Izhajajoč iz tega je življenje ljudi v posamezni družbi urejeno ali omejeno z različnimi vrstami pravil. Ta pravila so lahko moralna, v obliki običajev in pa pravna (ustava, zakon, uredba, pravilniki in avtonomna pravila, kot so statuti, poslovnik itd.). Tako lahko na podlagi njihove narave družbena pravila razdelimo na sistem pravnih pravil in druge družbene normativne sisteme ter podsisteme.²³ V primeru pravnih pravil govorimo o pravnem urejanju odnosov,²⁴ ki imajo esencialni pomen za obstoj posameznika v skupini, obstoj družbenih skupin in njenih organizacij ter celotne globalne družbe.²⁵

¹⁶ Varuh človekovih pravic RS, Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017 (2018).

¹⁷ Te vrednote so na primer moštveni duh, solidarnost, strpnost in poštena igra. Komisija Evropskih skupnosti, *Bela knjiga o športu* (2007); Olimpijske vrednote; Mednarodni olimpijski komite, *Olimpijska listina; korintske vrednote*, kot so poštena igra, samodisciplina, zdravje, izobraževanje, spoštovanje pravil; Grayson, *SPORT AND THE LAW* (1999); Zdravje, izobraževanje, socializacija in ekonomske vrednote; Svoboda, Vouri, Fentem, Patriksson, Andreff, Weber, *THE SIGNIFICANCE OF SPORT FOR SOCIETY* (1995); ter splošne družbene vrednote, kot so na primer življenje, svoboda, dostojanstvo, enakost in varnost; Igljučar, *ZAKONODAJNA DEJAVNOST* (2011), str. 16; univerzalne vrednote moderne družbe pa naj bi se odražale v temeljnih človekovih pravicah; Kaučič, *Grad, USTAVNA UREDITEV SLOVENIJE* (2008), str. 716 in nasl.

¹⁸ Vrednote, ki jih varuje pravni red, imenujemo tudi pravne vrednote. Pavčnik, *TEORIJA PRAVA* (2015), str. 503.

¹⁹ Igljučar, *POGLEDI SOCIOLOGIJE PRAVA* (2012), str. 159 in 160.

²⁰ Prav tam, str. 28 in 91.

²¹ Goričar deli skupine na primarne in sekundarne ter na organizirane in neorganizirane. Za več glej Goričar, *TEMELJI OBČE SOCIOLOGIJE* (1980), str. 142 in nasl.

²² Prav tam, str. 146 in nasl.

²³ Pavčnik, *TEORIJA PRAVA* (2015), str. 267 in nasl.

²⁴ Pri tem gre predvsem za eksistenčne odnose. Igljučar, *POGLEDI SOCIOLOGIJE PRAVA* (2012), str. 21 in nasl.

²⁵ Prav tam, str. 18.

V vsaki družbeni skupini pravno urejanje odraža tudi vrednotni sistem skupine.²⁶ Tako so vrednote predpostavka pravnim normam, ki sestavljajo pravni sistem kot celoto oziroma se v njem izraža vrednotni sistem družbe oziroma družbene skupine.²⁷ Tako je za uspešnost pravnega sistema kot celote pomembno, da odraža družbene vrednote, s čimer se poleg zahtevane legalnosti prava izpolnjuje tudi potreba po legitimnosti prava²⁸ in posledično zagotavlja njegova učinkovitost v družbenih odnosih.²⁹ Pravna pravila, ki nimajo podlage v aktualnih družbenih vrednotah, so zaradi pomanjkanja kakovostne predpostavke pogosto obsojena na neuspeh oziroma so zaradi neučinkovitosti obsojena na pogosto spreminjanje. V praksi pa se pravila brez vrednotne osnove pogosto kršijo ali se jih skuša obiti.

Pri vrednotni podlagi pravnih pravil moramo poudariti tudi hierarhijo vrednot, ki se izraža prek pravnih pravil.³⁰ Tako preprostejše družbene skupine vrednotno podlago lastnih pravil načeloma utemeljujejo v bolj konkretnih vrednotah, kompleksnejše družbene skupine pa imajo vrednotno podlago pravnega urejanja bolj razvejano. Večji razpon, od zelo abstraktnih do konkretnih vrednot, kompleksnejšim skupinam omogoča, da lahko zasledujejo kompleksnejše cilje in so hkrati odpornejše na konfliktne situacije znotraj skupine ali v konfliktu z drugimi skupinami. Poudariti je treba še, da lahko v splošnih in abstraktnih pravnih pravilih z različno stopnjo intenzivnosti odseva večje število različnih vrednot. To pa omogoča, da lahko pravilo uporabimo v več življenjskih situacijah. Pri tem pa se v uporabi pravila z različno stopnjo intenzivnosti kažejo različne vrednote.

Zaradi posameznikove pripadnosti različnim družbenim skupinam oziroma interakcije med družbenimi skupinami v vsakodnevem življenju prihaja do situacij, v katerih posameznik ne ve, po pravilu katere družbene skupine naj se ravna, pravilo katere družbene skupine bo v posamezni situaciji prevladalo oziroma institucije katere družbene skupine bodo imele končno odločitev o vprašanju, kaj je veljavno pravo, po katerem se mora posameznik ravnati. Kot izhodiščno pravno teorijo za prikaz problema bom vzel teorijo pravnega pluralizma, ki drugače kor koncept pravnega pozitivizma Kelsnove temeljne norme³¹ in Hartovega pravila o pripoznavi³² zagotavlja prožnejši pogled na pravni

²⁶ Igličar je zapisal: »Vrednote izhajajo iz potreb posameznikov in družbenih skupin ter preidejo v družbeno zavest množic oziroma javno mnenje.« Igličar, *Zakonodajna dejavnost* (2011), str. 16.

²⁷ Igličar govori o vrednostnem sistemu globalne družbe. Prav tam, str. 15.

²⁸ »Glede pojma *vrednota* lahko analitično ugotovimo, da ima dva temeljna pomena. Na eni strani pomeni vrednota (npr. dobrota, pravičnost, poštenost) *cilj*, h kateremu naj bi se usmerjalo človekovo delovanje, na drugi strani pa je vrednota (npr. dobro, pravično, pošteno) *merilo*, po katerem naj se presojuje določena stanja, dogodki ali ravnanja.« Cerar, (I)RACIONALNOST MODERNEGA PRAVA (2001), str. 462.

²⁹ Glej tudi Pavčnik, *Teorija prava* (2015), str. 130, 502 in nasl.

³⁰ Prav tam, str. 505.

³¹ Kelsen, *Čista teorija prava, Uvod v problematiko pravne znanosti* (2005), str. 62 in nasl.

³² Hart, *The Concept of Law* (1994), str. 100 in nasl.

sistem.³³ Ta je na primer določena stopnja kompleksnosti pravil, institucionalni nadzor nad nastajanjem in izvajanjem pravil, možnost sankcioniranja v primeru kršitev pravil itd.³⁴ Tako pravni pluralisti obravnavajo vprašanja, kot so poudarjena v primeru med pravom držav članic Evropske unije in pravom Evropske unije.³⁵ Pri tem je za opredelitev pravnega sistema v kontekstu te razprave pomemben zapis Barberja: »Vsaka država mora imeti svoj pravni sistem – tako da lahko vstopa v interakcijo s svojimi ljudmi –, vendar pa vsak pravni sistem ne potrebuje države.«³⁶ Raz v tem kontekstu zapiše: »Pravni sistemi so vedno sistemi pravil kompleksnih oblik družbenega življenja, kot so religija, država, oblasti, plemena itd.«³⁷

Tako na horizontalni ravni oziroma ravni državne prihaja do prepletanja dejanskega stanja s pravili različnih pravnih sistemov.³⁸ Če pa zaradi vertikalne urejenosti športa,³⁹ avtonomije športa in združevanja držav v naddržavne tvorbe, kot je Evropska unija, ob bok horizontalnemu prepletanju pravnih sistemov postavimo še raven vertikalne povezanosti in hierarhijo pravnih norm,⁴⁰ problem dobi povsem novo razsežnost.⁴¹ Tako se nam odpre povsem teoretični koncept pravnega pluralizma in vprašanja, po katerih pravilih naj se posameznik v konkretnem dejanskem stanju ravna ali katero pravilo v dejanski situaciji prevlada ali kdo ima avtoriteto nad odločanjem v sporu med pravili, ki urejajo isto dejansko stanje.^{42, 43}

Na podlagi tega lahko na slovenskem primeru prestopa športnikov in zaračunavanja nadomestil identificiramo tri pravne sisteme (sistem pravil športnih organizacij ali *lex sportiva*,⁴⁴ sistem državnih pravil in sistem evropskega športnega prava⁴⁵), ki v okviru svojih pravil urejajo isto življenjsko situacijo oziroma posegajo na urejanje prestopov mladih športnikov, posledično pa tudi na legitimnost in legalnost nadomestila za vzgojo mladih amaterskih športnikov.

³³ Barber, *The Constitutional State* (2010), str. 158.

³⁴ Raz, *The Concept of a Legal System* (1980), str. 141 in nasl., 168 in nasl., 190 in nasl.

³⁵ Barber, *The Constitutional State* (2010), str. 164 in nasl.

³⁶ Prav tam, str. 182.

³⁷ Raz, *The Concept of a Legal System* (1980), str. 188.

³⁸ Ilešič v Rakočević Bergant (ur.), *Pravo in šport* (2008), str. 39.

³⁹ Primer Evropski model športa Foster v Lincoln (ur.), *The Global Politics of Sport* (2005), str. 57.

⁴⁰ Pavčnik, *Teorija prava* (2015), str. 217.

⁴¹ Chappellet, *Autonomy of Sport in Europe* (2010), str. 45 in nasl.

⁴² »Danes so subjekti prava EU, ko se selijo iz ene države članice v drugo in športne organizacije, kot so klubi, so podvrženi konkurenčnopravnim pravilom. Hkrati pa so tudi subjekt *lex sportiva* kot sodne prakse upravljanja in reševanja sporov v športnih organizacijah. Še vedno ni jasno, katero pravilo bo prevladalo v primeru nastanka spora.« Berman, *LAW AND REVOLUTION* (1983), str. 345.

⁴³ Barber, *The Constitutional State* (2010), str. 145 in nasl.

⁴⁴ Ilešič v Rakočević Bergant (ur.), *Pravo in šport* (2008), str. 39.

⁴⁵ Parrish, *Sports Law and policy in the European Union* (2003), str. 5 in nasl.

3. Razprava

3.1. Urejanje prestopa športnikov v okviru različnih »pravnih sistemov«

3.1.1. Registracijska pravila športnih organizacij

Registracijska pravila športnih organizacij spadajo med pravila tekmovalnega sistema, ki jih uvrščamo med imanentna pravila športnih organizacij. Tem sodobne države priporočajo določeno stopnjo avtonomije⁴⁶ oziroma specifičnost,⁴⁷ iz česar izvira njihova možnost lastnega urejanja notranjih razmerij. Vežano na sama tekmovalna pravila je treba poudariti, da so športne organizacije v posamezni športni panogi vertikalno povezane (vertikalna avtonomija),⁴⁸ zato imajo krovne mednarodne organizacije velik vpliv na pravila športnih organizacij, ki so jim podrejene.⁴⁹ Tako je z organiziranjem športa na mednarodni ravni povezana tudi stopnja problema zaračunavanja nadomestil v Republiki Sloveniji. Poudariti je treba, da piramidno organiziranost športa in tekmovalnega sistema ter posledično njihova pravila priznava tudi država v aktualnem ZŠpo-1.⁵⁰

Vsebinsko so registracijska pravila športnih organizacij na področju Republike Slovenije povečini določala, da je športni klub, iz katerega športnik odhaja, upravičen do nadomestila za usposabljanje oziroma vzgojo mladega amaterskega športnika. Višino nadomestila določajo na podlagi vnaprej določene vrednosti točke. Okoliščine oziroma merila, ki določajo število točk, pa so naslednja: raven tekmovanja, v katerem bo športnik nastopal, raven tekmovanja, v katerem je športnik nastopal, število sezon za klub, v katerem je športnik nastopal, ali je športnik reprezentant, ali ima status kategoriziranega športnika itd.^{51, 52} Čeprav *de jure* pravila po sprejemu ZŠpo-1 ne pogojujejo plačila nadomestila s strani športnika, pa se *de facto* to v praksi dogaja. Razlog je v tem, da če novi klub ne plača nadomestila, se športnik ne more registrirati za nov klub, s tem pa športnik ne more pridobiti licence za nastopanje v novem klubu. V praksi se tako dogaja, da je športnik primoran, da sam zagotovi finančna sredstva novemu klubu, ki jih ta v lastnem imenu prenese na upravičenca za nadomestilo in s tem samega sebe odkupi.⁵³ Tako lahko

⁴⁶ Chappelet, *Autonomy of sport in Europe* (2010), str. 41 in nasl.

⁴⁷ Člen 165 Lizbonske pogodbe, Uradni list EU C 306, 17. december 2007.

⁴⁸ Prav tam, str. 45 in nasl.

⁴⁹ Valloni, Pachmann, *Sports Law in Switzerland* (2018), str. 23 in nasl.

⁵⁰ Člen 40 v povezavi s 16. točko 2. člena ZŠpo-1.

⁵¹ Nacionalne panožne športne zveze v registracijskih pravilnikih določajo, da gre pri plačilu nadomestil izključno za razmerje med klubi. Razlog je v tem, da so se s to dikcijo želele izogniti kazni, ki jo predvideva 85. člen ZŠpo-1, čeprav to ne zagotavlja prostega prestopa športnika po 34. členu ZŠpo-1.

⁵² Za več glej na primer registracijske pravilnike Košarkarske zveze Slovenije, Rokometne zveze Slovenije, Odbojgarske zveze Slovenije in druge.

⁵³ Lastno zaznavanje dejanskega stanja na podlagi primerov Varuha športnikovih pravic.

vidimo, da imajo ta pravila tudi kaznovalni učinek, hkrati pa so podlaga za dodaten vir prihodkov kluba.

3.1.2. Zakonodajni okvir zaračunavanja nadomestil po ZŠpo-1

Kadar govorimo o zakonskem posegu na področje avtonomnih pravil športnih organizacij, ne moremo mimo modela urejanja športa, ki se je v Republiki Sloveniji na podlagi družbenih razmer⁵⁴ in političnega sistema⁵⁵ zgodovinsko uveljavil. Tako ima Slovenija uveljavljen intervencionističen model urejanja športa,⁵⁶ kar pomeni, da je Republika Slovenija na področju športa identificirala in opredelila, kaj je javni interes na področju športa.⁵⁷ Podlaga za javni interes je predvsem v tem, da bi se prebivalci več in bolj kakovostno ukvarjali s športom.⁵⁸ Prav ključni temelj 34. člena ZŠpo-1, ki ureja načelo prostega prestopa športnika med športnimi organizacijami, je lahko v tem, da zakonodajalec želi ustvariti razmere, da športnikov ne bi omejevali in s tem vplivali na njihovo športno udejstvovanje. Vrednotno podlago za načelo prostega prestopa pa je lahko v vrednoti zdravja, preživetja prostega časa, izobraževanja, varnosti in tudi tekmovanja.

Pomembna interesna predpostavka države za sprejem 34. člena ZŠpo-1 in razlog za njen poseg na avtonomno področje pravil športnih organizacij je tudi v tem, da želi država zagotoviti nadzor in največji učinek nad finančnimi sredstvi,⁵⁹ ki jih v imenu javnega interesa vlaga v šport. V intervencionističnem modelu športa, ki je uveljavljen v Republiki Sloveniji, financiranje športa namreč temelji pretežno na javnih sredstvih,⁶⁰ zato ima država interes in vzvod za neposreden ali posreden vpliv na pravila športnih organizacij.⁶¹ To je razvidno iz analize javnega financiranja športa v Republiki Sloveniji,⁶²

⁵⁴ V Sloveniji je pojav športa in razmah športa vezan na narodno prebujenje in širjenje narodne zavesti ter drugih potreb naroda, kot so vrednote zdravja, izobraževanja, večanja produktivnosti, obrambe nacije pred asimilacijo in drugimi potrebami države ter naroda v tistem času. Povzeto iz Pavlin, ZANIMANJE ZA ŠPORT JE PRODRLO MED SLOVENCE ŽE V ŠIROKE SLOJE, (2005), str. 46 in nasl.; Šugman, ZGODOVINA SVETOVNEGA IN SLOVENSKEGA ŠPORTA (1997), str. 86 in in nasl.

⁵⁵ »Odnos do mednarodnega športa se je spremenil s Sovjetsko zvezo po koncu druge svetovne vojne, saj gre za pomemben primer, ko je vlada namenila finančna sredstva za doseganje prestiža prek zmag v tekmovanju.« Lincoln (ur.), THE GLOBAL POLITICS OF SPORT: THE ROLE OF GLOBAL INSTITUTIONS IN SPORT (2005), str. 10.

⁵⁶ Chaker, STUDY ON NATIONAL SPORT LEGISLATION IN EUROPE (1999), str. 31.

⁵⁷ Taylor, Herbert v Lewis, Taylor, SPORT: LAW AND PRACTICE (2014), str. 4 in nasl.

⁵⁸ Člen 6 ZŠpo.

⁵⁹ Taylor, Herbert v Lewis, Taylor, SPORT: LAW AND PRACTICE (2014), str. 35.

⁶⁰ Pri tem je treba upoštevati specifične posameznih športnih panog, ki imajo večji del zasebnih sredstev, ki so posledica organiziranosti in uspešnosti panoge v mednarodnem prostoru ali sodelovanja posameznega kluba v mednarodni ligi ali pa specifične, ki je zgodovinsko in regionalno pogojena.

⁶¹ Chappelet, AUTONOMY OF SPORT IN EUROPE (2010), str. 45 in nasl.

⁶² V luči nadomestil je treba to razumeti v primerjavi med marketinškimi in drugimi komercialnimi sredstvi na klubski ravni ter sredstvi, ki jih klub dobi za izvajanje javnih programov športa, vrednot

kjer lahko hitro ugotovimo, da se športna aktivnost v velikem deležu financira iz javnih sredstev.⁶³ Poudariti pa je treba še to, da se poleg javnega sofinanciranja programov športa ti programi izvajajo na javni športni infrastrukturi. Ob javnih sredstvih in javnih objektih pa je pri opredelitvi interesa javnosti pomembno tudi dejstvo, da je pri večini športnih programov športnik tisti, ki plačuje letno članarino in mesečno vadnino za udeležbo v programu. Lastni prispevki udeležencev programov so tako večji del finančnega okvira programa, v katerem je športnik udeležen. Na podlagi tega se postavlja povsem praktično vprašanje, kaj je tisti dodatni vložek športnega kluba v vzgojo posameznega športnika, ki bi legitimiziral in utemeljeval upravičenost finančnega vložka kluba kot povračilo nadomestila za vzgojo mladega športnika.

Ob tem je treba poudariti še vidik posameznega športnika, ki je pogosto spregledan. Nobena pravila ne upoštevajo dejstva, da je športnik s svojim treniranjem omogočil klubu, da je izvedel program. Z nastopanjem na tekmovanjih pa je pomagal doseči rezultat, ki je eno temeljnih meril za sofinanciranje programov športa v Republiki Sloveniji in pridobivanje sponzorskih sredstev kluba.⁶⁴ Med drugim je na podlagi rezultatske uspešnosti klub prejel več javnega denarja za izvajanje programov športa,⁶⁵ imel dostop do javne športne infrastrukture, zaposlitve trenerja iz javnih sredstev itd.

3.1.3. Okvir zaračunavanja nadomestil v okviru Evropske unije

V Evropski uniji pravila, ki posegajo na področje športa, nastajajo prek prakse Sodišča Evropske unije. Tako sta na področju transferjev najpomembnejši sodbi Sodišča Evropske unije v zadevah *Bosman*⁶⁶ in *Oliver Bernard*⁶⁷.⁶⁸ V zadevi *Bosman* je sodišče potrdilo, da šport spada pod jurisdikcijo prava Evropske unije. Tako je zapisalo, da lahko registracijska pravila športnih organizacij pomenijo omejevanje svobode gibanja. V zadevi *Bosman* je odločilo, da nogometna transferna pravila v Evropski uniji pomenijo omejitve gibanja na skupnem trgu. To vsebinsko pomeni, da je vsak igralec, ki se mu je iztekla profesionalna pogodba, prost in lahko prosto opravlja »poklic«.⁶⁹ Čeprav je zadevi *Bernard* sodišče

uporabe javnega športnega objekta in zasebnih sredstev, kot so članarine in vadnine kot del finančnih obveznosti posameznika, ki je vključen v posamezen program športa.

⁶³ Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport RS ter Zavod za šport Planica, Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji 2014-2023 (2014), str. 13 in nasl.

⁶⁴ Glej merilo 16. člena ZŠpo-1.

⁶⁵ Prav tam.

⁶⁶ Za več glej Pavčnik, ARGUMENTI V PRAVU (2013), str. 100 in in nasl.

⁶⁷ Na primer slovenski ZŠpo in srbski *Zakon o sportu* (2016).

⁶⁸ Zadeva *Bernard* pa je pomembna tudi zaradi »zgodovinijsja športnopravne Evrope« ter doprinosa slovenskega pravnik in sodnika Sodišča Evropske unije dr. Marka Ilešiča, ki je bil poročevalec v tem primeru. Pavliha, Polajnar Pavčnik, Ilešič Čokl in Koritnik (ur.), IZZIVI PRAVA V ŽIVLJENJSKI RESNIČNOSTI: *LIBER AMICORUM* MARKO ILEŠIČ (2017), str. 83–91.

⁶⁹ Van den Bogaert v Anderson (ur.), *LEADING CASES IN SPORTS LAW* (2013), str. 91 in nasl.

potrdilo sodbo v zadevi *Bosman*, pa je zapisalo, da je zaračunavanje nadomestil v osnovi legitimno in ni v nasprotju s pravom Evropske unije, če je to pomembno za uresničevanje drugih socialnih ciljev v športu ali prek športa.⁷⁰ To pomeni, da ni vsako pravilo, ki določa nadomestila *per se* samodejno v nasprotju s pravom Evropske unije. V odločitvi je zapisalo, da pravila ne nasprotujejo pravu Evropske unije, če sledijo cilju usposabljanja in zaposlovanja mladih, ki po koncu usposabljanja podpišejo profesionalno pogodbo. Hkrati pa ne presega, kar je nujno za dosego tega cilja⁷¹ oziroma ne gre za kazni, ki bi športnike odvrčala od prestopa.⁷² Vezano na upravičenost kluba do nadomestila je zapisalo še, da je ta do nadomestila upravičen, če višina nadomestila kaže dejanski vložek kluba v vzgojo mladega športnika.⁷³

Povzamemo lahko, da se zadeva *Bosman* nanaša na omejevanje športnika s strani pravil športnih organizacij po izteku profesionalne pogodbe in tako omejevanje pomeni omejevanje ekonomske svobode športnika, svobode gibanja in opravljanja storitve. Zadeva *Bernard* pa se nanaša na upravičenost zaračunavanja nadomestil po koncu trenajnega procesa športnika pred podpisom prve profesionalne pogodbe. Obe sodbi posledično pomenita omejevanje avtonomije športa oziroma registracijskih pravil športnih organizacij. Omejevanje pravil športnih organizacij tako črpa temelj v vrednotah širše družbene skupnosti.

Omenjeni sodbi sta postavili tudi temelj evropskemu transfernemu sistemu. Je pa treba poudariti, da se zadevi kakovostno razlikujeta od aktualnih slovenskih primerov. Kakovostna razlika je predvsem v dejstvu, da je v obeh zadevah šlo za športnika, ki sta imela s klubom sklenjeno pogodbo oziroma je njena veljavnost potekla. V slovenskih primerih pa gre za »čiste amaterje«, ki s klubom nimajo nobene pogodbe oziroma je tudi v novem klubu ne bi imeli. Prav zaradi te razlike ne moremo neposredno primerjati primerov iz omenjenih sodb in aktualnih primerov v Sloveniji. Lahko pa z uporabo analogije in drugih razlagalnih argumentov⁷⁴ uporabimo obrazložitev sodišča, ki se nanaša na posamezne elementa in institute v okviru sodbe, ter jih impliciramo na slovenske primere in registracijska pravila. Pri aplikaciji sodb na slovenske primere ne gre za uporabo sodbe, ampak za njihovo uporabo prek razlagalnih argumentov, kot so predvsem *argumentum*

⁷⁰ »[Z]aradi velikega družbenega pomena športnih dejavnosti, še zlasti nogometa, v Skupnosti«. Sodba Sodišča z dne 15. decembra 1995, *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL v Jean-Marc Bosman Case*, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, točka 106.

⁷¹ Sodba Sodišča z dne 16. marca 2010, *Olympique Lyonnais v Olivier Bernard and Newcastle United FC*, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143.

⁷² Weatherhill, *The Oliver Bernard Case: How, if at All, to Fix Compensation for Training Young Players?* (2010).

⁷³ Van den Bogaert v Anderson (ur.), *LEADING CASES IN SPORTS LAW* (2013), str. 101.

⁷⁴ Pavčnik, *ARGUMENTACIJA V PRAVU* (2013), str. 70 in nasl.

simili ad simi,⁷⁵ *argumentum a coharentia*⁷⁶ in *argumentum a fortiori*⁷⁷ pri razlagi sodb in drugih elementov razlage, vezanih na legalnost in legitimnost zaračunavanja nadomestil na slovenske primere.

V kontekstu zadeve *Bosman* lahko na slovenski primer prenesemo dejstvo, da športnik ne sme biti omejevan, če s klubom nima sklenjene profesionalne pogodbe. Tako lahko logično sklepamo, da če profesionalni športnik brez veljavne pogodbe ne sme biti omejevan pri izbiri novega delodajalca oziroma kluba, to še bolj velja za športnika amaterja, ki se s športom ukvarja popolnoma ljubiteljsko in za to celo plačuje vadnino ter druge stroške udeleževanja v športu.

V zadevi *Bernard* gre za situacijo, ko športnik »kvazi amater«, ki ima s klubom sklenjen dogovor, vendar plačilo, ki ga prejema, ne pomeni presežka v smislu dobička, ampak zgolj kritje življenjskih stroškov in, ni obravnavan kot profesionalni športnik. Primer se nanaša na dejansko situacijo, ko športnik po izteku usposabljanja želi podpisati prvo profesionalno pogodbo, katere plačilo pomeni več kakor zgolj plačilo za delo. Pri uporabi zadeve *Bernard* se v povezavi s slovenskimi primeri ne smemo osredotočiti na celoten primer, ampak zgolj na opredelitev instituta nadomestila in analognega prenosa »ideje-rešitve« v naš sistem. Tako lahko iz tega primera vidimo, da sodišče v luči 165. člena Lizbonske pogodbe in zasledovanja legitimnega cilja povečevanja zaposlovanja mladih športnikov in drugih socialnih elementov, ki jih ima šport, pogojno dopušča zaračunavanje nadomestil. Ob tem iz razlage izhaja, da mora nadomestilo odsevati dejanske stroške oziroma mora biti sorazmerno in zasledovati legitimen cilj, da bi lahko govorili o legitimnosti in legalnosti nadomestila. Poleg sorazmernosti sistema nadomestila morajo biti za njihovo dopustnost izpolnjena še druga merila, kot so primernost, sorazmernost, jasnost in določljivost meril.⁷⁸ Hipotetično bi lahko rekli, da morajo biti sistemi nadomestil v skladu z javnim interesom.

Pomembno sporočilo, ki ga lahko izluščimo iz sodbe v zadevi *Bernard*, je tudi to, da sistem nadomestil ne sme imeti kaznovalnega namena in učinka za športnika. To še dodatno potrjuje, da morajo biti pravice in obveznosti med klubom in športnikom vnaprej individualizirane in konkretizirane ter da je višina nadomestila legalna in legitimna zgolj, če odraža dejanski »nadstandardni« vložek v posameznega športnika. To z drugimi besedami pomeni, da je ob upoštevanju zgoraj navedenega nadomestilo mogoče določiti zgolj v individualnem in konkretnem pravnem aktu in ne s splošnimi in abstraktnimi pravili, kot so registracijska pravila športnih organizacij. Prav kaznovalni element registracijskih pravil športnih organizacij, ki delujejo v Sloveniji, je izrazito poudarjen in zato še dodatno postavlja pod vprašaj legitimnost celotnega sistema nadomestil

⁷⁵ Prav tam, str. 164.

⁷⁶ Prav tam, str. 142.

⁷⁷ Prav tam, str. 176.

⁷⁸ Na primer slovenski ZSpo in srbski *Zakon o sportu* (2016).

v Sloveniji. To se kaže predvsem v pasivnosti nacionalnih panožnih športnih zvez pri odločanju o spornih primerih, kot je bil zgoraj navedeni primer. Še več, lahko bi utemeljeno sklepali, da v Sloveniji nobeno nadomestilo ne odseva dejanskega vložka kluba, ker se vsa izračunavajo na podlagi vnaprej postavljenih, in ne individualiziranih merilih.

Nadalje pa lahko predvsem iz zadeve *Bosman*, delno pa tudi iz zadeve *Bernard*, v podtonu obrazložitve zasledimo tudi vidik preprečevanja monopola športnim organizacijam oziroma monopolističnega izvajanja avtonomije nad športniki in v športu. Tako lahko pod črto zaključimo, da šport pri izvajanju avtonomije oziroma še bolj v luči specifičnosti športa v svojih pravilih ne more mimo temeljnih pravnih načel, družbenih standardov in širših družbenih vrednot.

Zgoraj predstavljena primera pa nista pomembna zgolj z vidika nadomestil za vzgojo amaterskih športnikov, ampak imata širši pomen za razvoj športnega prava v Evropski uniji. Tako odločitev v zadevi *Bosman* pomeni tudi začetek evropskega športnega prava.⁷⁹ Tako zadeva *Bosman* kakor tudi zadeva *Bernard* sta pomembni iz vidika spremembe politike in posledično poudarjenih vrednot, ki jih je sodišče zasledovalo pri svoji odločitvi.⁸⁰ Tako je v zadevi *Bosman* sodišče zasledovalo eno temeljnih vrednot prostega trga, kot je svoboda gibanja in svoboda opravljanja poklica. V odločitvi v zadevi *Bernard* pa se vidi premik od politike prostega trga k socialno-kulturni politiki,⁸¹ ki jo v evropski prostor vpeljuje 165. člen Lizbonske pogodbe.⁸² S tem je povzdignila svobodo do združevanja in jo izenačila s svobodo gibanja. Hkrati pa je Lizbonska pogodba področju športa in pravitvornosti športnih organizacij priznala specifično naravo urejanj razmerij v športu.⁸³ S tem pa pojmovanje avtonomije športa približala kontinentalnemu pojmovanju prava in ga hkrati oddaljila od prava s tradicijo *common law*.

4. Vrednotni pogled na pravila, ki urejajo prestopne športnikov in zaračunavanje nadomestil

Na predstavljeno problematiko in pravila oziroma odločitve, ki postavljajo temelj urejanj transfernih pravil, lahko pogledamo tudi z vrednotnega vidika, ki ga je Sodišče Evropske unije upoštevalo v zadevi *Bosman*, slovenski zakonodajalec pa v primeru 34. člena ZŠpo-1. Čeprav gre pravzaprav za enak učinek obeh določb, pa je vrednotna podla-

⁷⁹ Van den Bogaert v Anderson, *Leading Cases in Sports Law* (2013), str. 93.

⁸⁰ »Z drugimi besedami, EU se je oddaljila od tržnega modela k temu, da EU pri regulativnem pristopu priznava socialne in kulturne značilnosti športnega sektorja.« Parrish, *Sport law and policy in the European Union* (2003), str. 5.

⁸¹ Prav tam, str. 12 in nasl.

⁸² Lizbonska pogodba, Uradni list EU C 306, 17. december 2007.

⁸³ Conzelmann, *Models for promotion of Home Grown Players for the protection of national Representative Teams* (2008).

ga za pravno pravilo različna. V zadevi *Bosman* se je sodišče oprlo na ekonomske vrednote prostega trga in svobode gibanja. Slovenski zakonodajalec pa je sledil javnemu interesu, da se državljani več in bolj kakovostno ukvarjajo s športom ter zaščitijo prebivalcev Republike Slovenije v luči javnega interesa na področju športa, ki ga opredeljuje ZŠpo-1 in Nacionalni program športa.⁸⁴ Posledično pa tudi pred poseganjem v njihove ustavno zavarovane pravice do svobodnega združevanja in prostega gibanja.

Nadalje pa na podlagi dejanske analize zakona lahko ugotovimo,⁸⁵ da zakonodajalec sledi socialni politiki, ki jo je v zadevi *Bernard* poudarilo tudi Sodišče Evropske unije. Primerjava med 34. členom ZŠpo-1 in zadevo *Bernard* lepo prikaže, kako lahko tudi na javni interes pogledamo iz dveh vidikov. Javni interes združuje različne vrednote, ki so v posameznih družbah glede na njihovo razvitost in strukturiranost bolj ali manj izpostavljene. V zadevi *Bernard* lahko vidimo, da se je sodišče usmerilo v varovanje športnih organizacij oziroma njihovo avtonomijo in interese, kjer si je prizadevalo vzpostaviti povezavo med športom za vse in profesionalnim športom na podlagi 165. člena Lizbonske pogodbe ter s tem poudariti družbeno vlogo športa.⁸⁶ V primeru slovenske ureditve pa je zakonodajalec zaščitil posameznika v imenu javnega interesa nasproti športnim organizacijam. Prav tako je v imenu javnega interesa zavaroval politiko države, da bi se prebivalstvo več in bolj kakovostno ukvarjalo s športom. Posledično pa je zaščitil učinek finančnega vlaganja javnih sredstev v šport.

5. Sklep

Sklenemo lahko, da ima pojmovanje vrednote in vrednotne podlage pravnega pravila ključno vlogo pri razvoju pravnega sistema in njegovi ohranitvi v družbi. Čeprav ni dvoma, da državna in naddržavna pravila *de iure* prevladajo nad pravili športnih organizacij zaradi svoje represivne funkcije na posameznem ozemlju, se v vsakodnevnem življenju oziroma praksi zaradi hitre dinamike športa in kratke kariere športnikov ta pravila *de iure* »ne izvajajo«, zaradi česar posledično *de facto* prevladajo pravila športnih organizacij.⁸⁷

Čeprav je na koncu sodišče tisto, ki izmed različnih pravnih pravil postavi »zakon« oziroma določi, katero pravilo naj se v dejanski situaciji uporabi, pa je razlog za nejasnosti v Sloveniji v tem, da se sodišča s težavami, povezanimi z nadomestili, niso ukvarjala. Razlog lahko iščemo v mladosti, neizkušenosti in finančnem bremenu uveljavljanja pravice pred sodišči.

⁸⁴ Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport RS ter Zavod za šport Planica, Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji 2014-2023 (2014).

⁸⁵ Z uporabo teleološke razlage. Za več glej Pavčnik, Argumentacija v pravu (2013), str. 70 in nasl.

⁸⁶ Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport RS ter Zavod za šport Planica, Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji 2014-2023 (2014), str. 13 in nasl.

⁸⁷ To dokazuje vsebina poročila Varuha športnikovih pravic, glej citat 10.

Iz raziskave pravnih pravil in njihove podlage, ki urejajo nadomestila, pa ni nikjer obravnavan vidik športnikovega prispevka oziroma vrednota dela, ki jo športnik prispeva k vsebini izvedbe programov in tekmovalnemu rezultatu športne organizacije med procesom usposabljanja.⁸⁸ Verjetno gre za podcenjen element, saj brez športnikov in njihovega prispevka ni športa. Iz tega lahko tudi sklepamo na podhranjenost zaščite športnikov in možnosti njihovega sodelovanja pri sprejemanju pravnih pravil ter zaščiti vrednot, zaradi katerih se posameznik ukvarja s športom.

Na podlagi vsebine 34. člena ZŠpo-1 in razlage zakonskega člena s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport⁸⁹ lahko trdimo, da slovenska ureditev odseva skladnost z odločitvami, ki jih je pri omenjenih sodbah zavzelo Sodišče Evropske unije, s čimer se ohranja koherentnost sistema. Kljub temu pa gre za pomembno razliko v vrednotni podlagi, kar dokazuje, da imajo splošne družbene vrednote več vidikov. Ti so odvisni od spleta družbenih razmer in okoliščin primera ter ravni družbene organiziranosti in ureditve.

Vezano na skladnost pravil lahko sklenemo, da 34. člen ZŠpo-1 odseva ključne elemente pravil, ki so se na področju transferjev uveljavili v Evropski uniji.

Literatura

- Anderson, Jack (ur.): *LEADING CASES IN SPORTS LAW*, T.M.C. Asser press, Haag 2013.
- Barber, Nicholas William: *THE CONSTITUTIONAL STATE*, Oxford University Press, Oxford in New York 2010.
- Berman, Harold J.: *LAW AND REVOLUTION: THE FORMATION OF THE WESTERN LEGAL TRADITION*, Harvard University Press, Cambridge 1983.
- Cerar, Miro: *(I)RACIONALNOST MODERNEGA PRAVA*, Bonex založba d.o.o., Ljubljana 2001.
- Chaker, André-Noël: *STUDY ON NATIONAL SPORT LEGISLATION IN EUROPE*, Council of Europe Publishing, Strasbourg 1999.
- Chappelet, Jean-Loup: *AUTONOMY OF SPORT IN EUROPE*, Council of Europe Publishing, Strasbourg 2010.
- Conzelmann, Ruben: *Models for the Promotion of Home Grown Players for the Protection of National Representative Teams*, v: *The International Sports Law Journal*, 8 (2008) 3-4, str. 215–225.
- Gardiner, Simon (ur.): *SPORTS LAW* (3. izdaja), Cavendish Publishing, London 2006.

⁸⁸ Sodba v zadevi *Bernard* ta element zgolj omenja, ga pa ne razčlenjuje. Sodba Sodišča z dne 16. marca 2010, *Olympique Lyonnais v Olivier Bernard and Newcastle United FC*, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143, točka 43.

⁸⁹ Razlaga 34. člena ZŠpo-1, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, št. 092-9/2018/368, z dne 22. novembra 2018.

- Goričar, Jože: TEMELJI OBČE SOCIOLOGIJE (4. izdaja), Državna založba Slovenije, Ljubljana 1980.
- Grayson, Edward: SPORT AND THE LAW (3. izdaja), Tottel Publishing, Haywards Heath 1999.
- Hart, H. L. A.: THE CONCEPT OF LAW (2. izdaja), Oxford University Press, Cambridge in London 1994.
- IAAF: IAAF regulations on eligibility to represent a member in national representative competitions, URL: <https://timesofsandiego.com/wp-content/uploads/2019/10/IAAF-ALLISON.pdf> (22. februar 2020).
- Igličar Albin, ZAKONODAJNA DEJAVNOST, GV Založba, Ljubljana 2011.
- Igličar, Albin: POGLEDI SOCIOLOGIJE PRAVA, GV Založba, Ljubljana 2012.
- Kaučič, Igor; Grad, Franc: USTAVNA UREDITEV SLOVENIJE, GV Založba, Ljubljana 2008.
- Kelsen, Hans: ČISTA TEORIJA PRAVA: UVOD V PROBLEMATIKO PRAVNE ZNANOSTI, Cankarjeva založba, Ljubljana 2005.
- Komisija Evropskih skupnosti: Bela knjiga o športu, št. COM(2007) 391 konč, Bruselj (11. julij 2007).
- Lewis, Adam QC; Taylor, Jonathan: SPORT: LAW AND PRACTICE (3. izdaja), Bloomsbury Professional Limited, Haywards Heath 2014.
- Lincoln, Allison (ur.): THE GLOBAL POLITICS OF SPORT: THE ROLE OF GLOBAL INSTITUTIONS IN SPORT, Routledge, London in New York 2005.
- Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport RS ter Zavod za šport Planica: Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji 2014–2023, Ljubljana 2014.
- Parrish, Richard: SPORT LAW AND POLICY IN THE EUROPEAN UNION, Manchester University Press, Manchester in New York 2003.
- Pavčnik, Marijan: ARGUMENTACIJA V PRAVU (3. spremenjena in dopolnjena izdaja), GV Založba, Ljubljana 2013.
- Pavčnik, Marijan: TEORIJA PRAVA (5. pregledana in dopolnjena izdaja), GV Založba, Ljubljana 2015.
- Pavliha, Marko; Polajnar Pavčnik, Ada; Ilesič Čokl, Darja; Koritnik, Boštjan (ur.): IZZIVI PRAVA V ŽIVLJENJSKI RESNIČNOSTI: *LIBER AMICORUM* MARKO ILEŠIČ, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2017.
- Pavlin, Tomaž: ZANIMANJE ZA ŠPORT JE PRODRLO MED SLOVENCE ŽE V ŠIROKE SLOJE, Inštitut za šport, Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2005.
- Rakočević Bergant, Vesna (ur.): PRAVO IN ŠPORT, GV Založba, Ljubljana 2008.
- Raz, Josef: THE CONCEPT OF A LEGAL SYSTEM: AN INTRODUCTION TO THE THEORY OF LEGAL SYSTEM (2. izdaja), Oxford University Press, Oxford 1980.

- Svoboda, Bohumil; Vouri, Iikka; Fentem, Peter; Patriksson, Göran; Andreff, Wladimir; Weber, Wolfgang: *THE SIGNIFICANCE OF SPORT FOR SOCIETY: HEALTH, SOCIALISATION, ECONOMY*, Council of Europe, Strasbourg 1995.
- Šugman, Rajko: *ZGODOVINA SVETOVNEGA IN SLOVENSKEGA ŠPORTA* (3. razširjena izdaja), Fakulteta za šport, Ljubljana 1997.
- Valloni, W. Lucien; Pachmann, Thilo: *SPORTS LAW IN SWITZERLAND* (3. izdaja), Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2018.
- Varuh človekovih pravic Republike Slovenije: Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017, Ljubljana (marec 2018).
- Varuh športnikovih pravic: Letno poročilo Varuha športnikovih pravic za leto 2018, Ljubljana (april 2019).
- Weatherhill, Stephen: *The Oliver Bernard Case: How, If at All, to Fix Compensation for Training Young Players?*, v: *The International Sports Law Journal*, 10 (2010) 1-2, str. 485–496.

UDK: 796.07-027.562
796-053.6

ZBORNİK ZNANSTVENIH RAZPRAV
LXXX. LETNIK, 2020, STRANI 119–136

Rožle Prezelj

**Zaračunavanje nadomestil za vzgojo mladih amaterskih športnikov
(vrednotni vidik pravnih pravil)**

Posameznik v družbi pripada različnim družbenim skupinam. Te si s pravnimi pravili urejajo lasten okvir delovanja. Posledice teh pravil lahko v nekaterih življenjskih situacijah vplivajo tudi zunaj družbene skupine, ki je sprejela posamično pravilo. Zaradi pestrosti življenjskih situacij se lahko posameznik znajde v položaju, ko zaradi pripadnosti različnim družbenim skupinam ne ve, po katerem pravilu naj se ravna. Primer take situacije nastane v športu, ko želi mladi amaterski športnik menjati športni klub v okviru iste športne panoge in je za uspešno preregistracijo dolžan plačati nadomestilo za vzgojo. Avtor analizira pravna pravila, ki neposredno ali posredno urejajo nadomestila za prestop mladih amaterskih športnikov, in odsev vrednot v pravilih kot elementu legitimnosti pravnega pravila.

Ključne besede: šport, avtonomija športa, pravni pluralizem, športno pravo Evropske unije, Zakon o športu, registracijska pravila športnih organizacij, nadomestilo za vzgojo, sodba *Bosman*, sodba *Bernard*.

UDC: 796.07-027.562
796-053.6

ZBORNIK ZNANSTVENIH RAZPRAV
VOLUME LXXX, 2020, PP. 119–136

Rožle Prezelj

Charging Fees for Education of Young Amateur Athletes (The Value Aspect of the Legal Rules)

In everyday life, an individual is affiliated to different social groups. Organised social groups have right and ability to create their own rules, which are obligatory for members of the group. In some situations, the rules from one social group have impact outside the group or come in conflict with the rules of another social group. Due to diversity of life situations and affiliations to different social groups, a person can come into situation that he or she does not know by which rules he or she must act or which rules apply to the situation. An example of such situation in sports arises when a young amateur athlete wants to change a sport club within the same sport. For successful transfer and to get competition licence for a new club, an athlete must pay training compensation. The author analyses sport and state rules having a direct or indirect impact on transfer of young amateur athletes and validity of training compensations. He endeavours to get an answer via valued based approach as an element of legitimacy of legal rules.

Keywords: sport, autonomy of sport, legal pluralism, sports law of the European Union, sports law, sport organisations eligibility – registration rules, training compensation, *Bosman* judgment, *Bernard* judgment, Slovenian Sports Act.

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

